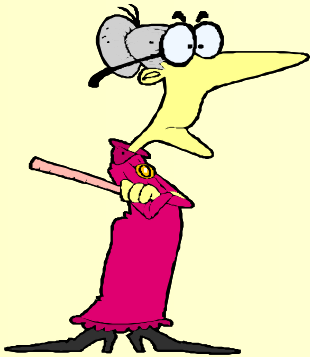

Problém kázně a
svobody ve
výchově.

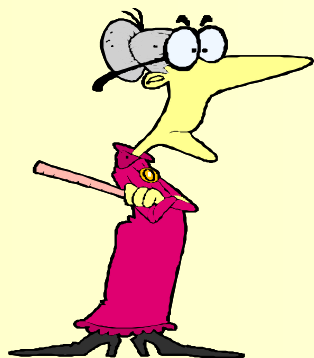
Autorita učitele a
vychovatele.

- Kázeň představuje řád (pořádek), který je nezbytný, aby se žáci mohli efektivně učit.

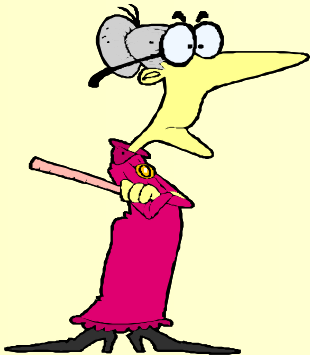
Úkol

- Co to znamená, že žák zlobí? Jak se to dá říct jinak?

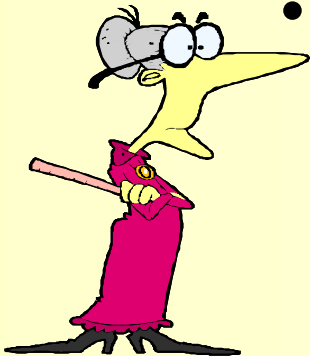
Nejčastější projevy nevhodného chování

- přílišné povídání nebo mluvení bez vyvolání;
- hlučnost (jak verbálního charakteru, např. pokřikování na jiného žáka, tak i neverbálního charakteru – jako např. lomození pomůckami, nábytkem,...);
- nevěnování pozornosti učiteli;
- neplnění zadaných úkolů;
- bezdůvodné opouštění svého místa;
- rušení ostatních žáků;
- pozdní příchody do hodiny.

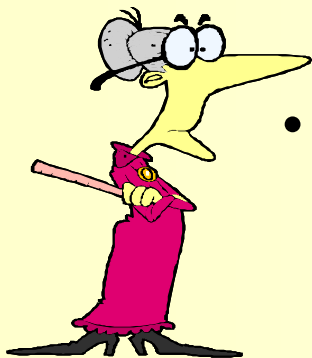
Nejběžnější příčiny kázeňských přestupků

- **biologické faktory** (např. odchylky stavby a funkce nervové soustavy žáka, vrozené, vzniklé úrazem),
- **sociální faktory** - vliv výchovného prostředí rodiny, skupinová dynamika třídy, vliv party, širší komunity, médií,
- **situační faktory** - okamžitá atmosféra třídy, událost v předchozí hodině, nudný výklad učitele.

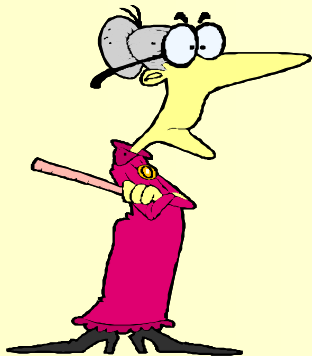
Nejběžnější příčiny stálých kázeňských problémů

- Nevhodná práce (zadávat více typů úkolů, maximální aktivita žáků);
- Žáci zkoušejí učitele (dát striktně najevo svou neústupnost, nebýt mírný);
- Snaha upoutat pozornost (věnovat pozornost těm, co ji vyžadují viditelně při práci, ne při nekázni);
- Učitel užívá své formální authority neúčinně (extrémní případ „zkoušení“ nekompromisně prosazovat stanovená pravidla, ono se to poddá);
- Hledá se viník (nevyžadovat přiznání, netrestat celou třídu, spíše neznámého viníka shodit – když nemá viník dost odvahy...).

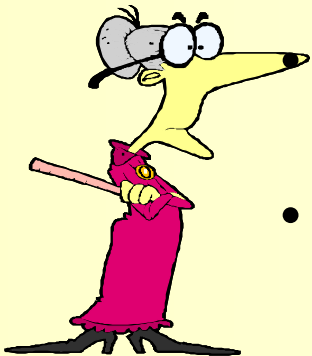
Přístupy k řešení problémů

- Popovídání
- Pohovor
- Ostrá výtka

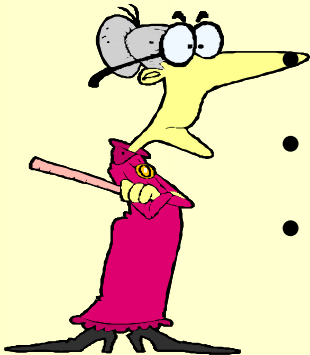
Popovídání

- **Nedirektivní partnerský dialog**
 - *(Rozhovor na úrovni dospělý - dospělý)*
- **Učitel vlastně říká:**
 - „Myslím, že jsi své problémy ochoten a schopen vyřešit sám.“ „Respektuji tě jako člověka a mám pro tvé potíže celkem pochopení.“
- **Technika:**
 - Klad'te otázky, které jdou k podstatě věci, a POSLOUCHEJTE! „Co ti připadá nejtěžší...?“
- **Řeč těla a styl:**
 - povzbudivé, přívětivé, naslouchající, akceptující
- **Pravděpodobná reakce žáka:**
 - spolupráce

Pohovor

- **Rodičovský přístup**
 - *(Rozhovor na úrovni rodič - dospělý)*
- **Učitel vlastně říká:**
 - „Myslím, že k tomu, aby sis vyřešil svoje problémy, potřebuješ trochu přinutit.“
- **Technika:**
 - Stanovte jasné cíle; řekněte žákovi, jaké může očekávat důsledky, když je nesplní; posuzujte dosahování cílů (což může vyžadovat větší počet rozmluv)

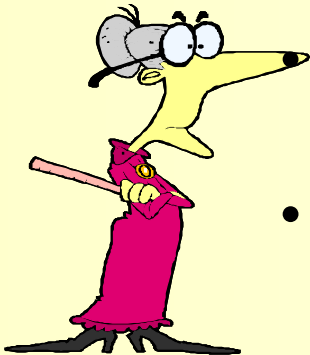

Řeč těla a styl:

- - povzbudivé, přívětivé, naslouchající, akceptující
- **Pravděpodobná reakce žáka:**
 - poddajnost

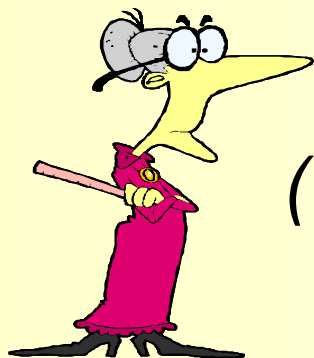
Ostrá výtka

- **Direktivní rodičovský přístup**
 - *(Rozhovor na úrovni rodič - dítě)*
- **Učitel vlastně říká:**
 - „Jsi mizerný lump a nemám tě rád.“ „Neumíš si sám vyřešit svoje problémy.“
- **Technika:**
 - „TOP“ - těsná blízkost, oční kontakt, položení otázky - a(nebo) užití metodu „přeskakující gramofonové desky“: „Proč jsi ne...? “ „Uvědomuješ si, co se mohlo stát?“
- **Řeč těla a styl:**
 - svrchované, příkazující, strohé, odsuzující
- **Pravděpodobná reakce žáka:**
 - podrážděnost, ale poddajnost

Reakce na nekázeň 1/5

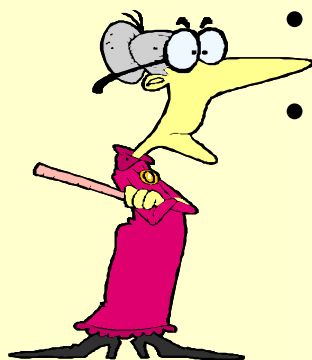
- Podívejte se na žáka.
- Hled'te mu chvíli do očí.
- Jděte směrem k žákovi a nespouštějte ho přitom z očí.
- Zůstaňte v blízkosti žáka.
- Když hledíte na žáka, zavr'te hlavou nebo se zamračte.

(Těchto pět technik lze užívat, aniž byste přitom přerušovali výklad atd.)

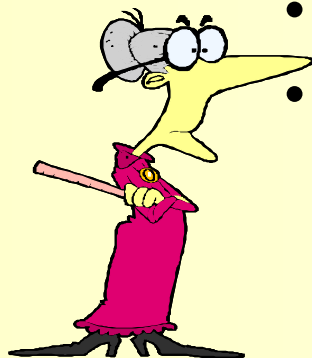
Reakce na nekázeň 2/5

- Zarazte se v řeči a dívejte se na žáka, dokud si toho nevšimne; hleďte mu beze slova do očí, pak pokračujte.
- Ukažte na žáka (např. během praktických cvičení).
- Jmenujte žáka bez dalšího vysvětlení: „A nyní si, Pepo, probereme další příklad.“
- Položte žákovi otázku týkající se probírané látky.
- Požádejte žáka, aby vysvětlil ostatním určitou věc, jíž se právě na hodině věnujete.

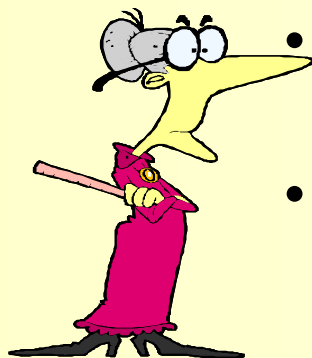
Reakce na nekázeň 3/5

- Přerušete to, co právě děláte, a požádejte žáka, aby svého chování nechal. Lze to učinit před ostatními, nejlepší je to ovšem mezi čtyřma očima.
- Proved'te totéž jako v předchozím případě, ale zesilte neverbální tlak - např. stojíte těsně u žáka, vytrvale mu hledíte do očí a doprovázíte svůj pohled mlčením, nasadíte přísný tón.
- Položte žákovi otázku týkající se jeho chování.
- Promluvte s žákem po hodině. Zvolte partnerský dialog; stanovte cíle a hodnot'te jejich plnění. Opakujte podle potřeby.

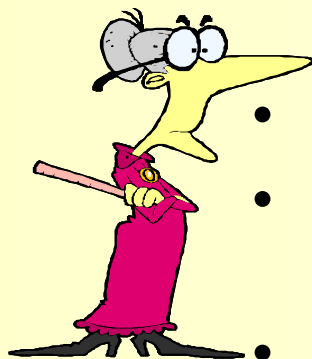
Reakce na nekázeň 4/5

- Potrestejte žáka tím, že mu zadáte nějaký nepříjemný úkol, pokud možno takový, který se nevztahuje k práci v hodinách. Ujistěte se, že jej provede sám.
- Pohrozte žákovi, že ho přesadíte.
- Přesad'te žáka.
- Uložte mu povinnost, aby se vám po každé hodině hlásil a ukázal vám svou práci.
- Pohrozte žákovi, že jeho chování ohlásíte třídnímu učiteli (řediteli školy) apod.
- Ohlaste jim jeho chování. Oznamujte jim průběžně, jak se žák chová.

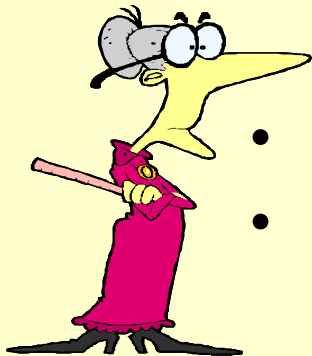
Reakce na nekázeň 5/5

- Sdělte to žákovi. (Nebojte se požádat o pomoc zkušenější kolegy. Žádat o radu v žádném případě není projevem selhání.)
- Pohrozte žákovi, že bude sedět odděleně od ostatních.
- Posad'te ho odděleně od ostatních.
- Když se žákovo chování nezlepší, dále oznamujte jeho chování třídnímu učiteli (řediteli školy) apod. - dělejte to písemně a dejte na srozuměnou, že si od všeho ponecháváte kopie. Mohou se vám hodit.
- Seznamte s tím žáka.
- Pohrozte žákovi, že požádáte ředitele školy, aby s ním promluvil.
- Udělejte to, čím jste pohrozili.

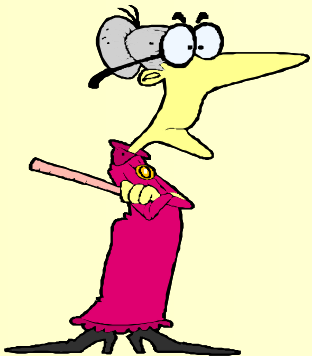
Reakce na nekázeň, která se opakuje přes veškeré pokusy ji potlačit

- Přerušete to, co právě děláte;
- Odejděte od žáka, pokud jste mu nablízku;
- Požádejte někoho, aby vám řekl přesné datum a čas.
- Věcně zapište na kus papíru, k čemu došlo, s komentářem: „Jak myslíš. Co je moc, to je moc. Pokud jsi chtěl tohle, máš to mít.“
- *Neříkejte, co se s vaším papírem stane.*
- Když se vás žák bude ptát, odpovězte úmyslně mlhavě: „To poznáš.“
- Žák pak naprostou většinou neposlušný být přestane.
- Odevzdejte kopii vašeho zápisu třídnímu učiteli žáka.

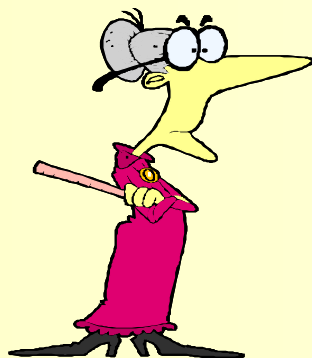
Reakce na jednoznačnou provokaci

- Stejná jako v předchozím případě.
- Nedojde pak ke konfrontaci a někteří žáci se „stáhnou“ takřka ihned poté, co váš nátlak poleví.
- Je podstatné, abyste jejich přestupek ohlásili.
- Učitelé se obecně shodují v tom, že není možné učit žáky, kteří ve škole odmítají respektovat vaši autoritu - když už pro nic jiného, tak z bezpečnostních důvodů.

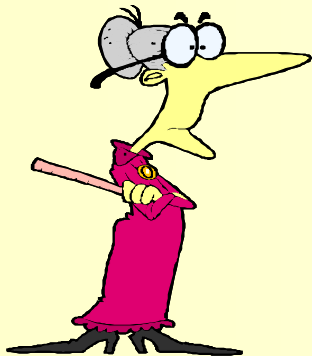

Ujednání

- Žák podepíše, že bude dodržovat určitá pravidla chování.
- Pak by mu mělo být „odpuštěno“ a bude opět posuzován stejně jako ostatní.

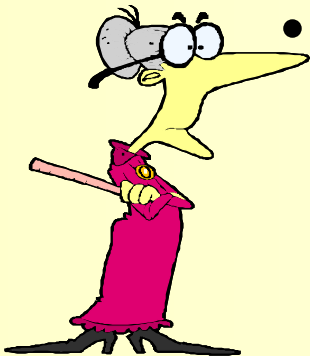

- Vaše škola může mít ještě jiné navyklé způsoby, jak různé provinilce trestat.

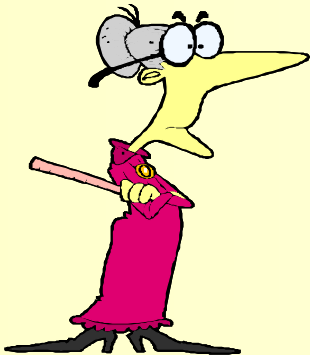
Autorita

- Učitel bez autority bude jen těžko dosahovat výukových cílů. Nejlepší by bylo, kdyby si našel jiné povolání nebo to znovu zkusil na jiné škole.
- Autorita učitele je vlivem, který učitel má díky tomu, že žáci, rodiče apod. uznávají (respektují) jeho převahu v nějaké oblasti.
- Autorita tedy znamená dobrovolně podřízení pravomoci učitele ze strany žáků, rodičů a veřejnosti.

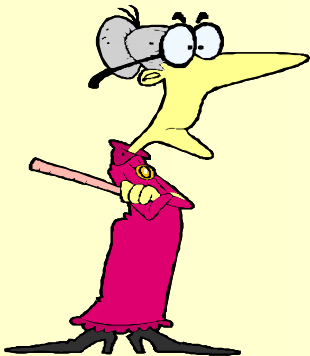
Formální autorita

- Učitel je představitelem požadavků, jež společnost klade na žáky.
- Proto je s touto sociální rolí spojena pravomoc rozhodovat o tom, čemu a jak se budou učit, hodnotit je, odměňovat a trestat.

Neformální autorita

- Souvisí s oblibou učitele i předmětu.
- Pro získání neformální autority je pravděpodobně potřeba:
 - **Věcná znalost předmětu.** Zvláště starší žáci oceňují učitelovu vysokou odbornost. Ovšem obvykle se připomíná, že odbornost by měla být spojena s pedagogickými schopnostmi.
 - **Učitel umí vyučovat.** Žáci oceňují, jak učitel umí organizovat práci žáků, jak je na výuku připraven, jak si připravuje příklady k vysvětlení obtížné látky apod.
 - **Přístup k žákům.** Zajímavé je, že žáci neoceňují přílišnou liberálnost učitelů, ale naopak to, že jsou přiměřeně nároční, aniž by kolem sebe šířili hrůzu. Oceňován je diferencovaný přístup.

- jasná a stručná
- výchovně oprávněná
- žáci mají pocit, že pravidla prospívají učení
- trest je známý předem

- být ve střehu
- rychle reagovat
- reagovat pozitivně ("TOP"):
- těsná blízkost
- vizuální kontakt
- pokládání otázek
- být důsledný; přísný, ale spravedlivý

Soud a trest

- presumpce nevinoty
- jasné precedenční právo
- bez mstivosti
- účelem je vytvořit optimální prostor pro výuku

Pravidla

Pravidla prosazování pořádku

- úkoly jsou zajímavé, rozmanité a zaměřené na žáky
- cíle jsou jasné a dosažitelné

Efektivní hodiny

Dobrá organizace

- chvalte vzorné chování
- jasné pokyny
- každý má nějakou práci

Dobrý vztah učitele a žáků

- trpělivost
- časté chválení jednotlivců
- jména a úsměvy
- stejné příležitosti
- žádní zvláštní (ne)oblíbenci
- projevy zájmu o žáky jako jednotlivce
- humor a vtip

Kázeň

■ Cíle

- dosažitelné a krátkodobé + náročné cíle pro ty schopnější

■ Ocenění

- chválení
- rychlá zpětná vazba po dosažení úspěchu

Motivace "FOCUS"

- Fantazie, Ocenění, Cíle, Úspěch, Smysl

■ Fantazie

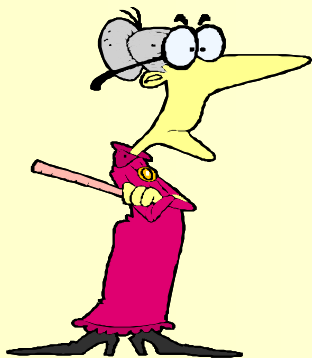
- zájem
- legrace, zvědavost
- problémové úlohy a soutěžení
- zainteresovanost žáků a osobní rozměr
- rozmanitost

■ Úspěch

- zvladatelné úkoly

■ Smysl

- účel učiva je jasný
- učivo má vztah k "vnějšimu světu"

Z čeho studovat

- KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-965-8.
- PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 2004 nebo dříve. ISBN 80-7178-978-X.
- BENDL, Stanislav. Reinterpretace kázně v současné škole. *Pedagogická orientace*. č. 2/2005.

